

تأثیر آموزش بهداشت و توانمندسازی بر جلب مشارکت بیماران و مراقبین با تاکید بر

بهداشت دست (مورد مطالعه: بیمارستان کیان)

آزاده میرزازاده اسکویی، محسن تفتیان، سمیه نیکخواه

کارشناس پرستاری، کارشناس پرستاری، کارشناسی ارشد پرستاری

مقدمه

آموزش خودمدیریتی باعث شرکت فعالانه بیمار در امر مراقبت از خود و افزایش مسولیت پذیری در کنترل علائم و عوارض شده و کمک می کند تا فرد بتواند تا حد زیادی استقلال خود را حفظ کند و باعث افزایش کارآیی فرد می شود. این امر باعث می شود که وابستگی بیماران به کادر درمانی و سایر افراد خانواده و نیز هزینه های هنگفت کاهش یابد و فرد بتواند به عنوان یک نیروی کار در جامعه و خانواده به فعالیت و سازندگی پردازد (دلوری، 1388).

با توجه به تحقیقات جدید منتشر شده، بیماران و همراهانی که به پرسنل درمانی بهداشت دست را یادآوری می-کردند، توانستند سبب بهبود میزان رعایت بهداشت دست در این افراد شوند. اما تنها نیمی از پزشکان احساس کردند که بیماران باید یادآور این امر مهم شوند (کرس و همکاران، 2005). حدود پنج تا ده درصد از بیماران بستری در بخش-های مراقبت ویژه در بیمارستان-های ایالات متحده، مبتلا به HAI می-شوند. عفونت-های مرتبط با مراقبت های بهداشتی (HAIs) به میزان قابل توجهی سبب بیماری و مرگ و میر می-شود. بیشتر HAIs قابل پیشگیری-اند و موثرترین اقدام برای کاهش HAI ها بهداشت دست است (سارکار و همکاران، 2008).

توانمندسازی بیماران یک جزء مهم از استراتژی-های بهبود بهداشت دست است. " سازمان ها باید درک کنند که بیماران و خانواده ها بخش مهمی از تیم مراقبت های بهداشتی هستند و مشارکت آنان در مبارزات بهداشتی دست باید تشویق شود (هولومانووا و همکاران، 2008). توانمندسازی در مددکاری اجتماعی به عنوان یک استراتژی مداخله برای کمک به خانواده هایی است که عوامل خطر سازی در رابطه با سلامت روان آنها وجود دارد (بهری، 1392) مشارکت به عنوان یکی از ابزارهای حیاتی، همواره در زندگی انسان مورد توجه بوده است. زندگی در اجتماع (خانواده، سازمان و غیره) بر پایه مشارکت استوار بوده است و پیشینی و تصمیم گیری در زمینه راه های رسیدن به اهداف به طور گروهی، موجب دستیابی به راه حل های منطقی تر و مطمئن تر میشود. (اکرامی و همکاران، 1389) از دیدگاه دیگر، شایان ذکر است که مشارکت، زمینه ساز توسعه پایدار

است. یکی از طرح هایی که به مسئولان و مدیران بیمارستان ارائه شده است توجه به آموزش بهداشت و توانمندسازی بر جلب مشارکت بیماران و مراقبین با تاکید بر بهداشت دست است تا موجبات کاهش مخاطرات برای پزشکان و پرستاران و خود بیماران را به ثمر آورد. اما مسئولان از اثربخشی طرح آگاهی نداشته و جنبه هایی از بهداشت و توانمندسازی که می تواند بیشتر موجب سازمانی شود مطلع نیستند و نیز با توجه به اینکه تحقیقی در این زمینه انجام نشده است لذا در این تحقیق به بررسی تاثیر آموزش بهداشت و توانمندسازی بر جلب مشارکت بیماران و مراقبین با تاکید بر بهداشت دست پرداخته شده و به این سوال اساسی پاسخ داده خواهد شد که:

آموزش بهداشت و توانمندسازی بر جلب مشارکت بیماران و مراقبین با تاکید بر بهداشت دست چه تاثیری دارد؟

روش پژوهش

این تحقیق از نظر ماهیت گردآوری داده ها توصیفی پیمایشی می باشد و براساس هدف، از نوع کاربردی می باشد. در تحقیق پیش رو جامعه آماری شامل کلیه کارکنان با مدرک کارشناسی و بالاتر بیمارستان دکترعلی کیان ماهدشت است که تعداد آنها 356 نفر است. بر اساس جدول مورگان 185 نفر است. روش نمونه گیری نیز در دسترس است. در تحقیق حاضر از روش های پژوهش اسنادی (کتابخانه ای) و میدانی استفاده خواهد شد. ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه 25 سوالی است. در ارتباط با روایی از آزمون CVI و در ارتباط با پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که میزان آن 789/1. بدست آمد. از آزمون کولموگروف اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن و در گام بعد از رگرسیون استفاده شد. جهت انجام محاسبات نیز، نرم افزارهای Spss مورد استفاده قرار گرفت.

بحث و نتیجه گیری

برنامه آموزشی مدون خود مدیریتی یکی از روش های توانمند سازی بیمار برای سازگاری با شرایط جدید بیماری است و این برنامه مبتنی بر روش حل مسئله است که اطمینان بیمار بر کنترل شرایط و توانمندیها را افزایش و بیمار را برای سازش با موقعیت توانمند می نماید. شاخص های خودمدیریتی عبارت است از دامنه گسترده ای از موضوعاتی که شرکت فعالانه بیمار و نزدیکی و همکاری همزمان با متخصصان مراقبت و درمان را به منظور حمایت های ارزشمند برای مراقبت های معمول را در برمی گیرد. این روش باعث افزایش اعتماد و اطمینان فرد به توانمندیها یش برای ایفای نقش در زندگی، کنترل علائم و عوارض، احساسات و تنش های ناشی از بیماری شده، و همکاری و مسئولیت پذیری بیمار را ایجاد و در نهایت باعث پیروی از روش های درمانی

– حمایتی می شود که به کاهش ناامیدی و افزایش اعتماد به نفس در بیماران می انجامد و به آنها کمک می کند تا روند طبیعی و عادی را در زندگی دنبال کنند و باعث تاخیر در پیشرفت بیماری و درمان موارد حاد و تشدید بیماری شوند.

آموزش خودمدیریتی باعث شرکت فعالانه بیمار در امر مراقبت از خود و افزایش مسولیت پذیری در کنترل علائم و عوارض شده و کمک می کند تا فرد بتواند تا حد زیادی استقلال خود را حفظ کند و باعث افزایش کارآیی فرد می شود. این امر باعث می شود که وابستگی بیماران به کادر درمانی و سایر افراد خانواده و نیز هزینه های هنگفت کاهش یابد و فرد بتواند به عنوان یک نیروی کار در جامعه و خانواده به فعالیت و سازندگی پردازد.

با کنترل بیماری های عفونی و افزایش بیماری های مزمن در جوامع و رشد هزینه های سلامت شاهد تغییرات عمده در ساختار و عملکرد نظامهای سلامت به منظور ارائه خدمات کیفی به بیماران می باشیم. از جمله این تغییرات می توان به کوتاه شدن مدت اقامت در بیمارستانها و انتقال مسولیت مراقبت از ارائه کنندگان خدمات سلامت به شخص مدد جو و خانواده های بیماران اشاره کرد. نظامهای بهداشتی پدر سالارانه که در آن ارائه کنندگان متخصص حرفه ای سلامت تصمیم گیرنده اصلی بودند به نظامهای خود مدیریتی و خود مراقبتی که در آن بیماران و خانواده ها نقش فعالتری در مراقبت از خود به عهده دارند از مهمترین تغییرات سالهای اخیر در تحول نظامهای سلامت به شمار می آید. این مهم جز با امر توانمند سازی بیماران و خانواده ها در خود مدیریتی مشکلات سلامت امکانپذیر نمی باشد. دست یابی به این مهم نیازمند تغییر پارادایمی در نظام آموزش پزشکی نیز می باشد. جایی که نگرش، دانش و عملکرد متخصصان آینده کشور شکل گرفته و توسعه می یابد. اجرائ فرایند هایی از این دست، فرصتی برای تحقق این مهم بوده و به دانشجویان علوم پزشکی عرصه جدیدی از آموزش و ارائه خدمات سلامت در جامعه را فراهم می سازد. اجرائ فرایند توانمند سازی جامعه به سبب نبود ساختار های تعریف شده برای اجرائ و ضعف فرهنگ مشارکت و توانمند سازی، نیازمند خلق رویکرد و نگرش مناسب نسبت به این مقوله می باشد. نهادینه کردن فرهنگ توانمند سازی جامعه در امر پیشگیری و ارتقای سلامت در نظام سلامت کشور نیازمند خلق نظام ارزشی مرتبط با موضوع مشارکت اجتماعی می باشد که از دیر باز دست یابی به این دست اهداف روانی-عاطفی همواره چالش نظامهای آموزشی محسوب می شده است.